

Mansió Riabuixinski: L'herència de Fiódor Xèkhtel a Moscou

Evguénia Ivánovna Kirítchenko
Doctora en Història de l'Art, Moscou
eikiri@mail.ru

Una de les construccions més brillants i que va marcar una etapa en l'obra de F. O. Xèkhtel i en l'Style Moderne de l'arquitectura russa és la mansió que va construir a Moscou, entre 1900 i 1902, per a l'extravagant milionari S. P. Riabuixinski, que tenia la intenció d'ubicar-hi la seva col·lecció d'art medieval.

Ple d'innovació en aspectes urbanístics, de composició, estilitics i de planificació estructural, l'edifici es troba en un encreuament de carrers, i s'obre als vianants quasi íntegrament, per tres bandes. El volum principal està situat al fons de la parcel·la i, seguint les normes artístiques de l'Style Moderne, totes les façanes de l'edifici estan decorades, i no només la que està orientada cap al carrer. De fet, aquesta façana no es pot anomenar principal, atès que totes les façanes de la

Partial view of the side façade
Vista parcial de la façana lateral

Main entrance to the mansion
Entrada principal de la mansió

mansió Riabuixinski tenen la mateixa expressivitat artística i unitària, la qual cosa va representar una novetat absoluta per al seu temps.

És vertaderament una arquitectura moderna, Style Moderne en el sentit complet de la paraula. La manca de decoració historicista, habitual en l'eclecticisme, es compensa amb una preocupació especial per la bellesa i la unitat del volum de l'edifici i la conciliació de tots els elements arquitectònics: porxos, balcons, formes de les finestres, factura del vidre... Tot el volum de l'edifici és lleuger, igual que les seves formes fonamentals de parets revestides de maons esmaltats, quasi ingràvides, i de línies rectes; en contraposició, els elements arquitectònics secundaris són premeditadament complexos i les seves formes curvilínies són pesades i monumentalitzades. El fris de mosaic cenyit per una ampla franja en la part superior de les parets amb la representació d'orquídies liles i rosàcies és manifestament decoratiu. La seva funció especialment artística està emfatitzada per la irrupció, en l'ampla franja del fris, de les grans finestres del segon pis i una petita finestra doble a la façana que dona al carrer.

A l'interior, l'escala principal situada al centre de l'edifici serveix com a nucli de la planificació estructural, que es desplega com una planta des de la llavor. Les dimensions del quadrat en el pla del vestíbul i el costat llarg del rectangle de l'escala principal componen la base de les proporcions. Les seves dimensions concorden amb les diagonals del quadrat inicial. Totes les altres dimensions deriven d'aquestes. Els contorns del quadrat es

Ryabushinsky Mansion: Fyodor Schechtel's Moscow Heritage

Evguénia Ivánovna Kirítchenko
Doctor in History of Art, Moscow
eikiri@mail.ru

One of F.O. Schechtel's most brilliant constructions, defining a milestone not merely in his work but in the Style Moderne (Art Deco) of Russian architecture, is the mansion he built in Moscow between 1900 and 1902. It was commissioned by the extravagant millionaire S.P. Ryabushinsky, in order to house his collection of Medieval art.

Highly innovative in its urban features, composition, style and structural planning, the building stands on an intersection, open to pedestrians almost entirely on three sides. The main volume is sited at the rear of the plot. In line with Art Deco's artistic mores, all the building's façades are decorated, not just the one facing the street. In fact, one shouldn't even call this the

main façade, given that all the Ryabushinsky Mansion's façades bear the same artistic and unitary expressiveness. This represents an absolute novelty for its time.

It is truly modern architecture, Style Moderne in the full sense of the expression. The lack of historicist decoration, habitual in eclecticism, compensates with a special concern for the beauty and unity of the building's volume, for reconciling all the architectural elements: porches, balconies, the shapes of windows, the use of glass elements and so on. The building's entire volume and the fundamental shapes of its walls clad in glazed bricks describe straight lines yet convey a lightness, a

Period photo at the turn of the 20th century / Foto d'època de principis de segle XX

Main stairwell
Escala principal

© Moscow Heritage Committee

virtual weightlessness: in counterpoint, secondary architectural elements are complex in a premeditated fashion. Their curving shapes are heavy and monumental. The mosaic frieze representing rose and lilac orchids that occupies a wide strip along the top of the walls is manifestly decorative. Its specifically artistic function is emphasised on the façade facing the street in the way this wide decorative strip is interrupted by large windows and one small double window on the second floor.

Inside, the main staircase at the building's heart serves as a nucleus for its structural planning. It burgeons like a plant sprouting from a seed. The square dimensions of the vestibule's floor plan and the long side of the rectangle of the main staircase compose the base of its proportions. Its dimensions agree with the diagonals of the initial square. All the other dimensions stem from these. The form of the square can be deciphered easily in the building's volumes and profiles and in the shape of the windows. The measurements of the main square from which these are derived are even carried through into the base of the curved shapes. As if stressing the building's similarity to a living organism, the architect imbues the main staircase, which is the structural centre and key to the house's functional system, with forms suggesting the constant movement of water.

© Moscow Heritage Committee

Stained-glass window in the interior of the mansion
Vitrall de l'interior de la mansió

© Moscow Heritage Committee

Detail of a door inside the house
Detall d'una porta interior de la casa

© Moscow Heritage Committee

Detail of the capital at the main stairwell
Detall del capitell de l'escala principal

llegeixen amb facilitat en els volums i formes de l'edifici i en les formes de les finestres. Les mides del quadrat principal i dels que deriven d'aquest, es repeteixen fins i tot en la base de les formes curvilínies. I, com si subratllés la semblança de l'edifici amb un organisme viu, l'arquitecte projecta l'escala principal, que és el centre estructural i la clau del sistema funcional de la casa, amb formes associades amb l'etern moviment de l'aigua.

Els interiors han conservat bastant bé l'acabat inicial: els panells de fusta de les parets, les motlures i la pintura mural dels sostres, els vitralls àmpliament emprats, importants per entendre la intenció filosòficsimbòlica de l'arquitecte, i la capella restaurada al llarg dels anys 1970 sota la direcció de V. I. Iakubeni, un dels restauradors nacionals més seriosos. Si no es té en consideració la capella no es podrà entendre la intenció de l'arquitecte, l'expressió i el significat de l'escala principal en la composició general de l'edifici, el sentit del gresol situat al principi d'aquesta, el sentit del vitrall que travessa l'alçada dels dos pisos, i els

relleus que adornen el capitell de la columna al replà del segon pis, des d'on comença la pujada directa cap al temple.

La multidireccionalitat és característica de totes les formes arquitectòniques, relacionades d'una manera o altra amb el moviment: des de les tanques del carrer –que, relativament baixes, permeten veure quasi tot el volum de l'edifici– a les reixes interiors i exteriors de les escales. Sigui quina sigui la direcció que hom segueixi, el dibuix de la tanca i de l'escala principal crea una il·lusió de subordinació a la direcció del moviment.

La mansió Riabushinski també és coneguda com la Casa Màxim Gorki, ja que l'escriptor hi va viure els anys 1930, convidat personalment per Josif Stalin, i ara és la seu del museu que la ciutat li ha dedicat. L'edifici, però, continua essent celebrat per les seves originals característiques, fins al punt que és cita obligada dels investigadors estrangers de l'art rus de finals del XIX i principis del XX. [L](#)

www.moscow.ru

Cabinets with fireplace / Vitrines amb llar de foc

© Moscow Heritage Committee

© Moscow Heritage Committee

Stained-glass window / Vitrall

The interiors have conserved their initial finish fairly well: the wooden panelling on the walls, the mouldings and the mural painting on the ceiling, the generous use of stained glass – important for understanding the architect's philosophical and symbolist intentions – and the chapel restored in the 1970s under the supervision of V.I. Iakubeni – one of the country's foremost restorers. If you discount the chapel, it becomes impossible to comprehend the architect's intention, the expression and meaning in the general composition of the main staircase structure, the symbolism of the stonework at its base, the significance of the stained glass that cuts through the elevation of both floors and the reliefs decorating the capital of the column on the second-floor landing, from where the direct flight upwards to the chapel begins.

Multi-directionality operates in all of the architectural shapes, connected to each other in one way or another by movement: from the fence bordering the street – which being relatively low, allows passers-by to see virtually the entire building – to the interior and exterior stair railings. Whichever direction you take, the design of the fence and of the main staircase creates an illusion of subordination to the direction of movement.

The Ryabushinsky Mansion is also known as Maxim Gorky House since the writer lived there in the 1930s, personally invited by Joseph Stalin. Now it houses the museum which the city has dedicated to this writer. Yet the building continues to be celebrated for its original characteristics, to the point where it has become a mandatory visit for foreign researchers into Russian art of the late 19th and early 20th centuries. [L](#)

www.moscow.ru

© Moscow Heritage Committee

Detail of the fence
Detall de la tanca